

Ἡ ἐπιγραφή εἶναι τοῦ τετάρτου πρὸ Χ. αἰῶνος· δύσκολον δὲ εἶναι νὰ ὁρισθῇ ἐπὶ τίνι αἰτίᾳ ἐγένετο παρὰ τῶν Ἐρυθραίων ἡ ἔκπεμψις τῶν στρατιωτῶν καὶ ἡ κατασκαφή τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν. Τὸ Ἡράκλειον ἦν τὸ ἱερόν τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις ἐλατρεύετο αὐτόθι καὶ οὗτινος ἡ λατρεία εἰσῆχθη ἐν Ἐρυθρίᾳ ὑπὸ τῶν Φοινίκων τῶν πρώτων τῆς πόλεως ταύτης κατοίκων. Περὶ τοῦ Ἡρακλέους τοῦτου πρὸβλ. τὰ ἐν *Ἰωνία* ἀριθ. 6 δημοσιευθέντα ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡρακλῆς ὁ Ἐρυθραῖος*. Ἐν τινι δ' ἐξ Ἐρυθρῶν ἐπιγραφῇ δημοσιευθεῖσθαι ἐν *Μουσείῳ καὶ Βιβλιοθήκῃ* I, σ. 106 ἀναφέρεται ἡ τιμὴ τῆς ἐπιπωλήσεως τῆς ἱερῆτείας τοῦ Ἡρακλέους τοῦτου εἰς δραχμὰς 1021. Πρὸβλ. Bayet, *Inscriptions du Musée de l'Ecole Evangélique ἐν Revue Archéologique* 1877 σ. 126.

3.

Ἐπὶ μαρμάρου ὕψ. 1,25, πλ. 0,53, πᾶχ. 0,24, ἐνεπιγράφευ καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων ἐπιφανειῶν, ἀνασκαφέντος ἐν τῇ θέσει Βουνάκι πρὸς δυσμὰς τοῦ ὁθωμανικοῦ φρουρίου τῆς πόλεως Χίου, νῦν δὲ κατατεθειμένου ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἐν Χίῳ γυμνασίου.

Ἐκτὸς τῆς ὑπ' ἀριθ. γ' παῖσαι αἱ τρεῖς ἄλλαι ἐπιγραφαὶ τοῦ χιακοῦ τούτου μνημείου εἰσὶ στοιχηδὸν γεγραμμέναι. Τὰ ἀκόλουθα ἐν αὐτῇ κύρια ἢ τοπικὰ ὀνόματα δὲν ἀναφέρονται ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape 3ης ἐκδόσεως Benseler. *Ἀσμιος*, *Ἀγγίκα*, *Κήφιος*, *Ἑρμῶνισσα*, *Δοφίτις* (sic), *Καμινήη*. Ἡ δὲ ἐν 22 στίχῳ τῆς ὑπ' ἀριθ. δ' ἐπιγραφῆς ἀναφερομένη *Μέλαινα Ἀκτὴ* εἶναι βεβαίως ἡ παρὰ Στράβωνι (XIV, 645) *Μέλαινα* ἀκρᾶ, ἥτις ἐστὶ τὸ βορειοδυτικὸν ἀκρωτήριο τῆς νήσου Χίου, ὅπερ καὶ νῦν ἔτι καλεῖται *Κάβο Μελαρινός*.

Ἐν Σμύρνῃ, 20 Σεπτεμβρίου 1877.

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΩΝ

Ἴσως φανῇ τὸ θέμα τοῦτο ἐκ πρώτης ὄψεως κατὰ τι ἀπληρῶν, διότι τὸ ἔθιμον τῶν γελωτοποιῶν κατηγορήθη, ὡς γνωστὸν, πρὸ δύο σχεδὸν ἑκατονταετηρίδων· οὐχ ἥττον ὁμοίως ὁ ἔχων γνῶσιν τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτῶν ἡξεῦρει ὅτι καὶ τὴν σήμερον ἔτι παρὰ ταῖς πλείστας αὐλαῖς ὑπάρχουσι τοιούτου εἴδους γελωτοποιοί, οὐχὶ βεβαίως γελωτοποιοὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (ex officio) ὡς ἄλλοτε, ἀλλὰ γελωτοποιοὶ πραγματικοί, ὄντα δηλ. προσηκολλημέναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἡγεμόνων καὶ ἀποζῶντα ἐξ αὐτῶν, ὁ-

μυιάζοντα δὲ καθ' ὅλα τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν συναδέλφους μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι οἱ μὲν γελωτοποιοὶ τοῦ μεσαίωνα ἦσαν ἄνδρες εἰλικρινεῖς, εὐφρεῖς καὶ ἀστεῖοι, οἱ δὲ σημερινοὶ εἶναι μόνον γελοῖοι καὶ οὐδὲν πλέον. Μήπως αἱ πλούσιαι τὴν σήμεραν αἰκογένειαι, αἱ ἔχουσιν κατὰ τὸ λεγόμενον ἀνοιχτὰ τὰ σαλόνια, δὲν ἔχουσι τοιούτους παρασίτους, οὓς ἄριστα δύναται τις νὰ παραβῇ πρὸς τοὺς γελωτοποιοὺς τῶν παρελθόντων χρόνων; Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην παρέκβασιν ἐπανέρχομαι ἐπὶ τὸ κύριον θέμα.

Οἱ γελωτοποιοὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἦσαν ἄνθρωποι, οἵτινες ἐκ τῶν κατωτέρων συνήθως στρωμάτων τοῦ λαοῦ ὁρμώμενοι, κατώρθωσαν διὰ τῆς εὐφυΐας τῶν ἢ διὰ τοῦ ἀστείου χαρακτῆρός των νὰ ἐκλύσωσιν εἰς ἑαυτοὺς τὴν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην ἰσχυρῶν πολλῶν ἡγεμόνων, καὶ νὰ γείνωσι φίλοι ἀχώριστοι καὶ ὁμοτράπεζοι βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων, ὥστε βοηθηθὲν καὶ κατ' ὀλίγον ἢ θέσις τοιούτου γελωτοποιοῦ κατέστη θέσις αὐλική, θέσις περιζήτητος, θέσις πολλῶν ἐμπιστευτική. Ὁ λόγος εὐνόητος. Ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν ἡγεμόνων, ἢ, ὡς κοινῶς λέγομεν, ἐν ταῖς αὐλαῖς, ἐπεκράτει ἀνέκαθεν (μὲ τινὰς ἐξαιρέσεις βεβαίως) ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπιθυμία ἄκρατος πρὸς διασκέδασιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ βίος εἰς ἄκρον μονότονος ἕνεκα τῆς ἐπικρατούσης ἐθιμοταξίας. Ἡ μονοτονία ἐν ταῖς αὐλαῖς συνήθως στήνει τὴν σκηρὰν τῆς, καὶ τοῦτο συνέβαινε πρὸ πάντων πρὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες, αἰσθανόμενοι ὅτι εἶναι ἄνθρωποι, ἀπεφάσισαν νὰ συνδιασκεδάσωσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, παρευρισκόμενοι εἰς θεατρικὰς παραστάσεις, δεχόμενοι ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοὺς ὑπηκόους των καὶ ἐν γένει ἐξισούμενοι πρὸς τοὺς λοιποὺς θνητοὺς. Πρὸς διασκέδασιν λοιπὸν τῆς μονοτονίας τοῦ ἡγεμονικοῦ βίου ἐπενοήθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς πολλὰ τινα, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἀπόκτῃς γελωτοποιῶν, ἀνδρῶν δυναμένων διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ τῶν ἀστεϊσμῶν των νὰ καταστήσωσιν εὐθυμοτέρως τὰς μονοτόνους τοῦ μονάρχου ὥρας, ἐν αἷς ὁ δυστυχὴς οὗτος θνητὸς ἐξερχόμενος τοῦ συνήθους κύκλου ἀνέπνεε τρόπον τινὰ ἀέρα ἄλλης ἀτμοσφαιρας.

Καὶ ἡ συνήθεια αὕτη μετεδόθη, ὡς πολλὰ ἄλλαι, ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμῶν, διότι τοιούτους γελωτοποιοὺς ἀπαντῶμεν κατὰ πρῶτον παρὰ τοῖς ἡγεμόσι τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς ἡ εὕρεσις τοιούτων ἀνθρώπων ἦτο πολὺ δύσκολος, καθότι οὐδεὶς ἀπεφάσισε ν' ἀπολέσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν του· διὸ καὶ κατὰ τὰ 1470 ὁ δούξ Ἑβεράρδος ὁ Πωγωνιάτης, ὁ θεμελιωτὴς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης, μετεχειρίσθη πάντα τὰ μέσα ὅπως προσλάβῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἕνα τῶν περιφημοτέρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γελωτοποιῶν· ἀλλ' ὁ αὐτόθις οὗτος ἄνθρωπος, πρὸς δὲ ἐγένοντο ἐπωφελέστατοι προτάσεις, ἀπήντησε μεθ' ὕψους ὑπερηφάνου. «Ὁ πατήρ μου ἐγέννησε γελωτοποιὸν δι' ἑαυτόν· φρόντισον καὶ σὺ νὰ γεννήσῃς τοιοῦτον διὰ σέ.» Κατόπιν ὅμως τὸ μὲν ἐκλυόμενοι ὑπὸ ἀδροῦ μισθοῦ, τὸ δὲ ἀναλογιζόμενοι τὸ ἄγετον καὶ ἀναπαυτικὸν τοῦ βίου οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ

ἐπιδιώκωσι τὰς θέσεις ταύτας καὶ οὕτως ἀπκντῶμεν κατὰ τὸν μεσαίωνα πλείστους ὅσους γελωτοποιοὺς διορίζομένους διὰ βασιλικοῦ τρόπον τινὰ διατάγματος ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον παρὰ ταῖς αὐλαῖς. Ὑπῆρχον ὁμῶς ἐν αὐταῖς καὶ ἄλλα πρόσωπα, ἅτινα διορίζομενα ὑπὸ ἄλλον τίτλον ἐτάσσοντο ἐν ἴσῃ μὲ τοὺς γελωτοποιοὺς μοίρῃ. Τοιαῦτα πρόσωπα ἦσαν πρὸ πάντων οἱ αὐλικοὶ ποιηταί, οἱ αὐλικοὶ ἱεροκῆρυκες καὶ οἱ τοιοῦτοι· ἀρκεῖ ἐν μόνον παρόδειγμα. Παρὰ τῷ ἡγεμόνι τοῦ Παλατινάτου ὁ αὐλικὸς ἱεροκῆρυξ Ἰωάννης Schwal ἦτο ταῦτοχρόνως καὶ ἐπιστάτης ἐπὶ τῆς ἡγεμονικῆς τραπέζης. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὅτε ὁ ἱεροκῆρυξ οὗτος παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ λόγου πκρέτεινεν ὑπὲρ τὸ δέον τὴν ἀπὸ τοῦ ἁμῶνος ὁμιλίαν του, ὁ ἡγεμὼν βαρυνθεὶς καὶ ἀγανακτήσας τῷ λέγει δυνατῇ τῇ φωνῇ. «Φίλε μου Ἰωάννη, ἄφες πλέον τὴν ὁμιλίαν σου καὶ φρόντισον νὰ στρωθῇ ἡ τραπέζιά μας, διότι ἐπεινάσαμεν.» Ὁ ἐκλέκτωρ τῆς Βαυαρίας Κάρολος Λουδοβίκος κατήργησεν ἐν τῇ αὐλῇ του τὸ ἔθιμον τῶν γελωτοποιῶν. Ἐρωτηθεὶς ποτε παρὰ τινος συγγενοῦς του πῶς θὰ διασκεδάζῃ καὶ θὰ γελάῃ τοῦ λαιποῦ, ἀφ' οὗ κατήργησε τοὺς γελωτοποιοὺς, αὐτὸς ἔχων διάθεσιν νὰ γελάσῃ, ἀπήντησεν ὁ ἀρειμάνιος δοῦξ, προσκαλῶ δύο τρεῖς ἐκ τῶν καθηγητῶν μας (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐκ τῶν διδασκάλων μας) καὶ τοὺς ἀφίνω νὰ συζητῶσι περὶ τινος θέματος· βεβαιώθητε ὅτι ἔχω πλείστην ὅσῃν ὅλην γέλωτος». Δὲν ἦτο βεβαίως φίλος τῶν γρχμμάτων ὁ ἐκλέκτωρ οὗτος τῆς Βαυαρίας.

Ἀποδεδειγμένον εἶναι ὅτι οἱ αὐλικοὶ γελωτοποιοὶ, οἵτινες εἶχον καὶ ἰδικιτέραν στολὴν, πολλάκις ὠφελείας πρόξενον ἐγένοντο εἰς τοὺς μισθοδοῦντας καὶ τρέφοντας αὐτοὺς κυρίους των· διότι ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀστεϊσμῶν ἔλεγον ἀπροκαλύπτως τὴν ἀλήθειαν, ἣν καὶ οἱ πιστότατοι σύμβουλοι τοῦ στέμματος δὲν ἐτόλμων πολλάκις νὰ ἐκφράσωσιν.

Εἶπον ἐν ἀρχῇ, ὅτι τὸ ἔθιμον τῶν γελωτοποιῶν μετεδόθη ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς. Ἦδη παρ' Ὀμήρῳ παρίσταται ὁ χωλὸς Ἡφαιστος ὡς γελωτοποιὸς τῶν Ὀλυμπίων θεῶν. «Γέλως ἄσβεστος διεχύθη εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, ἰδόντας τὸν χωλὸν Ἡφαιστον βεδίζοντα.»

ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν
ὡς ἶδον Ἡφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι δὲν ὑπῆρχε συμπόσιον, δὲν ὑπῆρχεν ἐορτὴ, καθ' ἣν νὰ μὴ λάβωσι μέρος οἱ γελωτοποιοὶ, οἵτινες εἶχον κύριον ἔργον νὰ μιμῶνται τοὺς λόγους, τὰς πράξεις καὶ κινήσεις τῶν συνηθροισμένων, ἐν γένει δὲ νὰ εὐρίσκωσι τὸ γελοῖον μέρος τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μετεδόθη ἡ συνήθεια αὕτη, ὡς εἶδος, εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Πρὸ πάντων δὲ παρὰ τοῖς Τούρκοις καὶ τοῖς Ἀραβῖν ἦτο πολὺ ἐν χρήσει. Τίς δὲν ἤκουσε περὶ τοῦ περιφήμου Ναστραδὶν Χότζα, τοῦ τύπου τούτου τῶν γελωτοποιῶν; Εἶναι τόσα γνωστὰ τὰ εἰς αὐτὸν ἀναφερόμενα ἀνέκδοτα, ὥστε θέλω περιορισθῇ εἰς τὴν διήγησιν ἐνὸς ἀνεκδότου ὀλιγώτερον ἵσως γνω-

στεῦ. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν συνήλθε πλῆθος ἄπειρον ν' ἀκούσῃ αὐτὸν μέλλοντα ν' ἀγορεύσῃ. «Ἡξεύρετε, ἀξιότιμοι ἀκροαταί μου, τί θὰ σᾶς εἰπῶ; — Ὅχι, ἀπήντησαν οὗτοι. — Καὶ ἐγὼ τὸ ἀγνοῶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν ἀπήντησαν οἱ ἀκροαταί. Ναι, ναι, τὸ ἠξεύρομεν. — Ἀφ' οὗ τὸ ἠξεύρετε δὲν εἶναι ἀνάγκη. νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, ἀπήντησεν ὁ Χότζας. Καὶ τρίτον πάλιν οἱ μὲν ἐφώναζον. Ναι, ναι, οἱ δὲ ὄχι, ὄχι. — Πολὺ καλᾶ, φίλοι μου, προσέθηκεν ὁ εὐφυῆς Χότζας· ὅσοι τὸ ἠξεύρουν ὥς τὸ εἰπῶσιν εἰς ἐκείνουν, οἵτινες τὸ ἀγνοοῦσιν».

Παρὰ τῷ φοβερῷ Ταμερλάνῳ ἔσχυε τὰ μέγιστα ὁ ποιητὴς Χαμεῆδης Κερμάνης, ὅστις συνήθως συνώδευε τὸν κύριόν του εἰς τὸν λουτρόν. Εὐρισκομένων ποτὲ ἀμφοτέρων ἐκεῖ, ὁ μέγας κατὰκτητὴς ἠρώτησε τὸν ποιητὴν του. Πόσον μ' ἐκτιμᾶς; — Τριάκοντα ἄσπρα (πικράδες) ἀπήντησεν οὗτος. — Τί λέγεις; ἀνέκραξεν ὁ Ταμερλάνος, αὐτὴ ἡ ὀθόνη δι' ἧς σπογγίζομαι ἀξίζει τριάκοντα ἄσπρα. — Ὑπελόγισα καὶ ταύτην μαζῇ, ἀπήντησεν ὁ αὐθάδης Κερμάνης.

Μέχρι σήμερον σὺζέται ἐν Περσίᾳ τοιαύτη τάξις ἀνθρώπων, ὧν ἔργον εἶναι ἀντὶ μικροῦ μηχανικοῦ μισθοῦ ἢ ἀντὶ τροφῆς μόνον νὰ διηγῶνται εἰς τοὺς προστάτας τῶν ἀνέκδοτα ἀστεία ἀληθῆ ἢ καὶ γεννήματα τῆς γονίμου αὐτῶν φαντασίας. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ δυνάμενος νὰ τέρψῃ περισσότερον τοὺς ἀκροατάς του μισθοδοτεῖται καὶ τρέφεται καλλίτερον.

Τὴν κυρίως σύστασιν τῶν γελωτοποιῶν ὡς προσώπων ἀποτελούντων μέρος τῆς αὐλικῆς θεραπείας ὀφείλομεν εἰς τὰς σταυροφορίας. Οἱ ἡγεμόνες καὶ ἱππότες τῆς Δύσεως μεταβάντες εἰς τὴν Ἀνατολὴν εὗρον τὸ ἔθιμον τοῦτο, τὸ ἠπλάσθησαν καὶ τὸ εἰσήγαγον ἐπιστρέψαντες εἰς τὰς πατρίδας των. Ἀπὸ τῆς ΙΑ' μέχρι τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος οἱ αὐλικοὶ γελωτοποιοὶ παρουσιάζοντο ὑπὸ τὸν τίτλον τῶν ποιητῶν ἢ ἀοιδῶν (troubadours) παρὰ ταῖς αὐλαῖς τῶν βασιλέων, τῶν παπῶν καὶ τοῖς μεγάροις ἄλλων λαϊκῶν ἢ κληρικῶν ἀρχόντων. Βαθμυχδὸν δὲ τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐγενικεύθη καὶ οἱ γελωτοποιοὶ ἀπετέλουν μέρος πάσης ὁπωσοῦν εὐπαρουσίας ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας. Ὅτι δὲ ἡ θέσις τοῦ γελωτοποιοῦ ἦτο τρόπον τινὰ ἐπισήμως κεκαנוνισμένη, ἀποδεικνύει καὶ τὸ ὅτι ἡ ἐν Αὐγούστῃ τῷ 1500 συνεληθούσα Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ κράτους ἐψήφισε καὶ νόμον, ἀναφέροντα κατὰ λέξιν καὶ τὰ ἑξῆς. «Ὁ θέλων νὰ διατηρῇ παρ' ἑαυτῷ γελωτοποιὸν δύναται ἀκωλύτως νὰ πράξῃ τοῦτο, ἀλλ' ὀφείλει νὰ τὸν κρατῇ εἰς τρόπον, ὥστε ὁ γελωτοποιὸς οὗτος μὴ δέποτε ἐπισκέπτηται ἢ παρενοχλῇ ξένον.» Καὶ ἐν ἑτέρῳ ἄρθρῳ. «Οἱ γελωτοποιοὶ δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσιν οἰκίσημα ἢ δακτύλια, εἰμὴ ἐκείνης μόνον τῆς οἰκογενείας, ἣτις τοὺς μισθοδοτεῖ καὶ τοὺς τρέφει. Συνιστάται δὲ εἰς τὰς ἀριστοκρατικὰς οἰκογενείας νὰ ᾔναι φειδωλοὶ εἰς τὴν ἀπονόμην τῶν τοιούτων δικαιοματίων.»

Ἡ κυρίως στολὴ τῶν γελωτοποιῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἦτο ποικιλόχρους

ἐπενδύτης, ἐφ' οὗ προσηρμόζοντο εἰς διαστήματα ἀνάλογα καὶ μικροὶ κωδωνίσκοι, πῖλος κωνοειδῆς καὶ περιλαίμιον λευκὸν καὶ μέγα.

Ὅτι δὲ τὸ ἔνδυμα τοῦτο συνέτεινε νὰ καθιστᾷ τοὺς γελωτοποῦς καὶ εὐθυμωτέρους καὶ ἀστείονους ἐννοεῖ τις εὐκόλως ἅμα ἀναλογισθῇ ὅτι καὶ ἡ στρατιωτικὴ στολὴ συντείνει τὰ μέγιστα εἰς τὸ νὰ διδῇ εἰς τὸν στρατιώτην θάρρος ἐν πολέμῳ.

Αἱ χῶραι, ἐνθα ἀνεφάνησαν οἱ γνωστότεροι γελωτοποιοὶ, οἷτινες οὕτως εἰπεῖν παγκόσμιον ἀπέκτησαν φήμην καὶ ἀπηθανάτισαν τὸ ὄνομά των εἶναι πρὸ πάντων ἢ Ἰταλία, ἢ Γαλλία καὶ ἢ Γερμανία. Μέχρι τῆς σήμερον οἱ Ἰταλοὶ σεμνύονται ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν ἐνὸς Ἀρλόττου, ἐνὸς Ηκαλάκια καὶ ἐνὸς Γονέλλα. Ὁ Ἀρλόττος, ὅστις φημίζεται καὶ ὡς ἔξοχος φιλόλογος καὶ ποιητῆς, ἐγεννήθη τῷ 1395 ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐνθα καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 88 ἐτῶν καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο ξάντης ἐρίων βλέπων ὁμῶς ὅτι αἱ ἀπολαβὴς τοῦ ὡς τεχνίτου ἦσαν γλίσχροι καὶ ὅτι οἱ κληρικοὶ ἔζων βίον ἀμέριμνον καὶ ἀναπαυτικόν, ἀπεφάσισε νὰ φορέσῃ τὸ ῥάσον. Διὰ τὴν εὐφυΐαν τοῦ καὶ τὸ ἀστεῖον τοῦ χαρακτῆρός τοῦ κατέστη μετ' οὐ πολὺ γνωστὸς καὶ περιζήτητος ἐν τοῖς ἀνωτάτοις κύκλοις τῆς Φλωρεντινῆς κοινωνίας. Καὶ ὅχι μόνον ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν ἀριστοκρατικῶν ἦτο εὐπρόσδεκτος, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Εδουάρδου τοῦ Δ' καὶ τοῦ βεντιλέως τῆς Νεαπόλεως Ἀλφόνσου τοῦ Ε' ἦτο πρόσωπον τὰ μέγιστα ἀρεστόν. Ἐπίσης καὶ ὁ Λαυρέντιος καὶ ὁ Ἰουλιανὸς οἱ ἐκ Μεδίκων ἐτέρποντο συναναστρεφόμενοι αὐτῷ καὶ μνησθέντες περ' αὐτοῦ ὅτι ἀστεῖον καὶ περίεργον συνέβαινε ἐν τῇ πόλει. Ὁ Ἰουλιανὸς οὐδέποτε ἐκλήθητο εἰς τὴν τράπεζαν ἐὰν δὲν εἶχε πλησίον τοῦ τὸν εὐθυμον καὶ ἀστεῖον Ἀρλόττον. Ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ὁ Ἀρλόττος ἠτοίμασε τάφον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ τῶν Ἱερῶν ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐνθα ἦτο ἐφημέριος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιταφίου πλακῶς ἐχάραξε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. «Ὁ ἱερεὺς Ἀρλόττος κτεσκεύασε τὸν τάφον τοῦτον δι' ἑαυτὸν καὶ δι' ἐκείνους, οἷτινες ἤθελον εὐαρεστηθῇ νὰ κατὰτεθῶσι μετ' αὐτοῦ ἐν αὐτῷ.» Τὸ εὐφυέστατον κίνημα τοῦ Ἀρλόττου εἶναι ἀναμνησθητῆτος τὸ ἐξῆς. Ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ ἀπὸ Λιόρνου εἰς Νεάπολιν διὰ θαλάσσης. Πολλοὶ φίλοι τοῦ τὸν παρεκάλεσαν νὰ δεχθῇ παραγγελίας τινάς, καὶ ἔνιοι αὐτῶν συνώδευσαν τὴν σημείωσιν καὶ μὲ τὸ πρὸς ἀγορὰν τῶν παραγγελιῶν ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσόν. Ὁ Ἀρλόττος μόνον ταύτας τὰς παραγγελίας ἐξετέλεσε, καὶ ἐπιστρέψας εἰς Λιόρνον ἀπῆντησεν, ὅτι ὅτε ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐπεθεώρει τὰς δοθείσας αὐτῷ διαφορὰς σημειώσεις ἐπνευσεν αἰφνης θυνατὸς ἀνεμὸς, καὶ τὰς μὲν ἐλαφράς ἐπιστολάς (τὰς ἄνευ χρηματικοῦ ποσοῦ δηλ.) ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, τῷ ἔμειναν δὲ μόνον ἐκεῖναι οἱ κατάλογοι, οἷτινες συνωδεύοντο καὶ ὑπὸ χρημάτων. Οὐδεὶς καὶ σήμερον θὰ μετενόει ἐὰν ἐμιμαίτο τὸ παράδειγμα τοῦ εὐφυοῦς Ἀρλόττου, ὅστις κατὰ τοῦτο ἐμιμήθη καὶ αὐτὸς τὸν Νεστραδὶν Χάτζα.

Τοῦ ἐτέρου Ἰταλοῦ γελωτοποιοῦ Γονέλλα τὸ ἀριστούργημα εἶναι ὁ πρὸς

τὸν κύριόν τοῦ, τὸν δοῦκα τῆς Φερράρας, Ἀστεΐσμος, ὅστις ἦτο καὶ ὁ ὑστατός πάντων. Ὁ δούξ παρεπονεῖτο πρὸς τὸν φίλον του Γονέλλαν ὅτι δεινῶς ὑπὸ διχλειπόντων πυρετῶν πάσχει. Ὁ Γονέλλας τὸν ὑπεσχέθη νὰ τὸν θεραπεύσῃ καὶ τῷ ἐπρότεινε πρὸς τοῦτο περίπατον παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Πάδου ποταμοῦ. Ἐν ᾧ δὲ ἀμφότεροι ἐπεριπάτουν εἰς ἀπόκρημνόν τι μέρος τῆς ὄχθης, ὁ Γονέλλας ὠθήσας βιαίως τὸν δοῦκα τὸν ἠνάγκασεν ἐκόντα ἅκοντα νὰ κάμῃ ψυχρὸν λουτρόν. Ὁ δούξ ἰάθη, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τοῦ αὐθάδους γελωτοποιοῦ, καὶ τὸν κατεδίκασεν εἰς τὸν διὰ τοῦ ξίφους θάνατον. Τὰ πάντα προπαρασκευάσθησαν, τὸ ἐκρίωμα ἐστήθη, ὁ κατὰδικος ἐξομολογηθεὶς καὶ κοινωνήσας ὠδηγήθη εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης καὶ παρεδόθη εἰς χεῖρας τοῦ δημίου. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐμελλε νὰ πέσῃ ἡ φονικὴ μάχαιρα, ὁ δῆμιος (ὅστις τοιαύτην εἶχε λάβεῖ διαταγὴν) ἔχυσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ τρέμοντος Γονέλλα ἀγγεῖον ψυχροῦ ὕδατος. Ἐκάγχασαν ὅλοι οἱ παρεστῶτες καὶ ὁ δούξ αὐτός, ὅστις ἔκ τινος παραθύρου τῶν ἀνακτόρων ἑώραπε τὰ συμβαίνοντα, ἀλλ' ὁ δυστυχὴς γελωτοποιὸς — ἦτο νεκρός!

Ἐκ τῶν Γάλλων γελωτοποιῶν οἱ γνωστότεροι εἶναι ὁ Βρουσκέτος, ὁ Μαρκωτός καὶ ὁ Τριβουλέτος.

Ὁ Τριβουλέτος, αὐλικὸς γελωτοποιὸς τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Καρόλου τοῦ Εὐθέους, ἐρωτηθεὶς ποτε παρὰ τοῦ κυρίου του, ἐὰν θέλῃ ν' ἀλλάξῃ μὲ αὐτόν, ἀπήντησεν· «Ὁχι. — Πῶς, ἐντρέπεσαι νὰ ᾄδῃς βασιλεύς; τὸν ἠρώτησεν ὁ μονάρχης. — Ὁχι, ἀπήντησεν ὁ ἄστεϊος ἀνὴρ, ἀλλ' ἠθέλον ἐντραπῆ νὰ ἔχω τοιοῦτον γελωτοποιόν, οἷος σύ».

Ὁ Βρουσκέτος, ὅστις ἀπέθανε τὸ 1563, ὑπῆρξε γελωτοποιὸς παρὰ τῇ αὐλῇ Φραγκίσκου τοῦ Α' καὶ Ἑρρίκου τοῦ Β', βασιλέως τῆς Γαλλίας. Τῷ 1536 εὐρισκόμενος ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ ἔργα χειρουργοῦ, καὶ τόσον ἀδεξίως μετεχειρίσθη τοὺς δυστυχεῖς τραυματίας, ὥστε οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον. Μιθῶν τοῦτο ὁ βασιλεὺς συνεκάλεσε τὰ στρατοδικεῖον, ὅπερ τὸν κατεδίκασεν εἰς θάνατον, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὡς ἰδιαιτέραν χάριν τῷ ἐπέτρεψε νὰ ἐκλέξῃ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. Ὁ εὐφυὴς Βρουσκέτος ἐζήτησε ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ γηρατεῖα. Ἡ εὐστοχος αὕτη ἀπάντησις τῷ ἔσωσε τὴν ζωὴν. Ὁ Βρουσκέτος ἐκράτει ἡμερολόγιον τρελῶν, εἰς τὸ ὅποιον ἐνέγραψε τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον τὸν Ε', ὅταν ὁ μονάρχης οὗτος, μετὰ τὸν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Φραγκίσκον πόλεμον, ἀπεφάσισε νὰ διέλθῃ διὰ τῆς Γαλλίας, χώρας ἐχθρικῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένης, ὅπως μεταβῇ πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐν Ὀλλανδίᾳ κτήσεών του. Ὁ Φραγκίσκος ἠρώτησε τὸν γελωτοποιόν του. «Τί θὰ κάμῃς ὅταν ἴδῃς τὸν ἐχθρόν μου αὐτοκράτορα οὐ μόνον μεταβαίνοντα ἀσφαλῶς διὰ τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ καὶ ἐπιστρέφοντα πάλιν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἀνενόχλητον; — Ὅταν τοῦτο συμβῇ, ἀπήντησεν ὁ φιλόπατρις Βρουσκέτος, τότε θὰ ἐξαλείψω ἀμέσως ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιόν μου τὸ ὄνομα τοῦ Καρόλου τοῦ Ε' καὶ θὰ ἐγγράψω τὸ ἰδικόν σου, βασιλεῦ».

Ἄνθρωπος ἀστείотας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀρεστὸς πολὺ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ μεγάλου πρεποῦς βασιλέως τῆς Γαλλίας, Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' ἦτο ὁ δούξ τοῦ Ῥωκελώρ, γερουσιαστής, στρατηγός, διοικητὴς τῆς Γουέννης, ὅστις ἀπέθανε τῷ 1683. Τοῦ ἀριστοκρατικοῦ τούτου γελωτοποιοῦ ἀναφέρονται πλεῖστα ἄστεϊα, τὰ ὅποια καὶ διὰ τοῦ τύπου ἐξεδόθησαν. Εὕρισκόμενόν ποτε ἐν Λυὼν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὅστις δὲν τὸν ἐγνώρισε, τὸν προσεφώνησεν· Αἴ, φίλε μου, τίς εἶσαι; — Οἱ ἀνόητοι μὲ προσφωνοῦσιν· Αἴ, φίλε μου! ἄλλως ἀνομάζομαι Ῥωκελώρ, ἀπήντησεν ὁ ἀστεῖος δούξ.

Ἐκὼν μεταβῶμεν τώρα εἰς τὴν Ἀγγλίαν θὰ εὕρωμεν καὶ ἐκεῖ οὐκ ὀλίγους γελωτοποιοὺς καὶ μάλιστα παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ κίμοχαροῦς Ἑρρίκου τοῦ Η', τῆς Ἐλισάβετ καὶ Καρόλου τοῦ Β'. Ἐκ τούτων ὁ Scoggan, ὁ γελωτοποιὸς τῆς Ἐλισάβετ, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Ὁ Scoggan ὤφειλέ ποτε τῇ βασιλίσῃ 50 λίρας ἀγγλικὰς, καὶ ἐπειδὴ ἡ βασίλισσα ἐπέμενεν εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν, ὁ Scoggan προσεποιήθη ὅτι ἀπέθανε, καὶ προητοίμασε τὰ τῆς κηδείας του. Ἡ βασίλισσα ἐξερχομένη εἰς περίπατον ἀπήντησε τὴν ἐκφοράν. «Πῶς, ἀπέθανεν ὁ Scoggan; ἠρώτησε περίλυπος. Ὁ δυστυχὴς μοὶ ὀφείλει ἀκόμη πεντήκοντα λίρας» τοῦ τὰς χερσὶν». Αἶφνης ὁ προσποιηθεὶς τὸν νεκρὸν γελωτοποιὸς ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου, καὶ χαιρετίσας τὴν βασίλισσαν ἀνέκραξεν· «Ἡ χάρις αὕτη, μεγαλειοτάτη, μὲ ἀνέστησε πάλιν».

Ἄλλοτε πάλιν ὁ αὐτὸς γελωτοποιὸς περιπεσὼν εἰς δυσμένειαν, προσεκλήθη παρὰ τῇ βασιλίσῃ. «Σὲ συγχωρῶ, τῷ εἶπεν ἡ Ἐλισάβετ, ἀλλ' εἴμαι βεβηχία, ὅτι θὰ ἔχω πάλιν ν' ἀκούω ἀπὸ τὸ στόμα σου ὅλα μου τὰ σφάλματα». — «Ὁχι, ἀπήντησεν ὁ ἀστεῖος ἄνθρωπος, οὐδ' οὐδὲν ἔχω διάθεσιν νὰ κάμω πλέον λόγον περὶ πρᾶγματων, περὶ τῶν ὁποίων ὅλη ἡ πόλις ὀμιλεῖ κατ' ἐκάστην».

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Κάρολος ὁ Β' ἠγάπηε ὑπερβολικῶς τοὺς γελωτοποιοὺς, καὶ τὸν διάσημον Killigrew ἔδωκεν ἐκάστοτε μὲ μεγαλειτέραν εὐχαρίστησιν παρὰ τὸν ἀριστοκρατικὸν πρωθυπουργόν του. Μίαν πρῶταν ἐμφανίζεται ὁ Killigrew ἐνδεδυμένος ὡς προσκυνητὴς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. «—Τί εἶναι τοῦτο; ποῦ σκοπεύεις νὰ μεταβῇς; τὸν ἐρωτᾷ ὁ μονάρχης. — Μεταβαίνω κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Κόλασιν, ἀπήντησεν ὁ γελωτοποιὸς, διὰ νὰ παρακαλέσω τὸν Κρόμβελλ ν' ἀνέλθῃ πάλιν εἰς τὴν γῆν, ὅπως διοικήσῃ αὐτὸν τὸν δυστυχῆ τόπον, διὰ τὸν ὅπονον οὐδεὶς ἐνδιαφέρεται καὶ οὐδεὶς φροντίζει πλέον. «Γνωστὸν εἶναι ὅτι ὁ Κρόμβελλ ἦτο ἐχθρὸς θανάσιμος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅτι μόλις δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Προστάτου (τῷ 1660) ἠδυνήθη ὁ Κάρολος ν' ἀνελθῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου.

Τῇ προσκλήσει τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', ὁ Killigrew μετέβη εἰς Παρισίους, ἐνθα ἔτυχε λαμπρᾶς ὑποδοχῆς. Ὁ βασιλεὺς ἠθέλησεν αὐτοπροσώπως νὰ τῷ δείξῃ τὰ ἀξιοπεριέργη τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας καὶ πρὸ πάντων τὰ Μουσαῖα. Ἐν τινὶ τούτων ὁ βασιλεὺς ἔδειξεν

εἰς τὸν ξένον του περίφημόν τινα εἰκόνα, παριστῶσαν τὴν Σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐκατέρωθεν δὲ τὴν εἰκόνας ταύτης ἦσαν ἀνηρτημέναι δύο ἄλλαι εἰκόνες, ὧν ἡ μὲν παρίστα τὸν βασιλέα Λουδοβίκον, ἡ δὲ ἑτέρα τὸν Πάπαν. Ὁ γελωτοποιὸς ἔστη ἐπὶ πολὺ ἐνώπιον τῶν εἰκόνων τούτων καὶ προσεποιήθη ὅτι δὲν γνωρίζει ποίους παριστῶσιν. Ἐξηγήσαντος τοῦτο τοῦ βασιλέως ὁ Killigrew μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ἀπαράξιας ἀπήντησεν. «Ἐγνώριζα ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶχε σταυρωθῇ ἐν τῷ μέσῳ δύο ληστῶν, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε μοι ἦσαν ἐντελῶς ἀγνωστα τὰ ὀνόματα τῶν δύο ἐκείνων κακούργων».

Ἐρωτηθεὶς ποτε ὁ Killigrew παρὰ τινος αὐλικοῦ διατί ἐξέλεξε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γελωτοποιοῦ. «Ἀμφοτέρους ἡμᾶς, ἀπήντησεν, ἡ αὐτὴ πικραίνει αἰτία, ἡ ἔλλειψις· σὲ μὲν ἡ ἔλλειψις νοῦ, ἐμὲ δὲ ἡ ἔλλειψις χρημάτων».

Βαθμηδὸν τὸ ἔθιμον τῶν γελωτοποιῶν μετεδόθη καὶ εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ὁ μέγας αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσίας Πέτρος ὁ Α', ἀνὴρ χαρακτηρὸς σοβαροῦ, ἠγάπα ἐνίοτε καὶ τοὺς ἀστεισμούς. Ὁ πρῶτος δὲ διορισμὸς γελωτοποιοῦ παρὰ τῆς αὐλῆς αὐτοῦ ἀφείλεται εἰς τὸ ἐξῆς περιστατικόν.

Εὐρισκόμενος ὁ μονάρχης ἐν τῇ πόλει Σμολένσκις, καὶ ἔχων κατεπείγουσαν ἀνάγκην νὰ στείλῃ σπουδαῖα τῆς ὑπηρεσίας ἔγγραφα εἰς Κίεβον, τὰ ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν ὑπασπιστὴν του Οὐσακῶφ μετὰ τὴν ἐντολὴν νὰ τὰ παραδώσῃ ἀσφαλῶς. Ὁ Οὐσακῶφ, ὅστις δὲν διακρίνεται ἐπὶ ἐκτάκτῳ ὀξύτητι νοῦ, μετέβη εἰς Κίεβον καὶ ἐπειδὴ ἐβράδυνον νὰ τὸν δεχθῶσιν αἱ ἐκεῖ ἀρχαί, ἐπέστρεψεν ἀπρακτος παρὰ τῷ αὐτοκράτορι. Τὸ πολεμικὸν συμβούλιον κατεδίκασεν τὸν ἀμελῆ τοῦτον ἀξιωματικὸν εἰς θάνατον, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ ἠρκέσθη νὰ τὸν καθαιρέσῃ τοῦ βαθμοῦ του, καὶ τὸν διώρισεν αὐλικὸν γελωτοποιόν, εἰπὼν ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα τῷ ἤρμοζε καλλίτερον παρὰ τὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ καὶ τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου.

Καὶ ὁ ἰσχυρὸς Ποτέμκιν περὶ τὸ τέλος τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του γελωτοποιόν τινα, Μόσσε καλούμενον, Γάλλον τὸ γένος, ὅστις πρὸ πολλῶν ἐτῶν διέμενεν ἐν Ῥωσίᾳ. Ἐν τινι συναναστροφῇ ὁ Ποτέμκιν, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας, κόμητα Séguir, προσεκάλεσε τὸν γελωτοποιόν του νὰ ἐκφράσῃ τὴν περὶ Γαλλίας γνώμην του. «Τὰ πάντα θέλουσιν ἀναστατωθῇ ἐν Γαλλίᾳ, ἀπήντησεν ὁ Μόσσε, ἔάν δὲν προσκαλέσωσιν ἐμὲ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς διοικήσεως». Ὅλοι οἱ παρευῶντες ἐγέλασαν, ὁ δὲ κόμης Séguir, ὅστις ἦτο καὶ εὐφρυνέστατος καὶ ἀστεῖος, εἶπε· «Ἀγαπητέ μοι Μόσσε, πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν λείπεις ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καὶ μὴδὲ ταῦτα εἶπες πολλὰς ἀληθείας. Πόσον ὁμῶς ἀκριβεῖς ὅς ἦταν αἱ πικρατηρήσεις σου περὶ Ῥωσίας, ἦν τόσο καλῶς γνωρίζεις, καὶ περὶ τοῦ πικρόντος κατὰ τῆς Τουρκίας πολέμου, ὅστις εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας.» Ὁ Μόσσε, κεντηθεὶς καὶ πῶς ὑπὸ ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ἤρχισε τότε νὰ ὁμιλῇ περὶ Ῥωσίας, καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν τοσοῦτον δηκτικοί, ὥστε ὁ Πα-

τέμνιν ἠναγκάσθη νὰ τῷ ἐπιβάλη σιωπὴν καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ καὶ ἀπὸ τῆς αἰθούσης.

Μεταδοθέντος ἀπαξ τοῦ ἐθίμου τῶν γελωτοποιῶν καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, ἀπαντῶμεν ἐνταῦθα πλείστους ὅσους τοιοῦτους ἀνθρώπους, ζῶντας ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν βασιλέων καὶ δουκῶν, καὶ ἐνίοτε ἰσχύοντας οὐκ ὀλίγον. Ἐκάστη αὐλὴ, καὶ ἡ πασῶν μικροκαπικωτάτῃ ἐν Γερμανίᾳ, ἐπρασυμοποιεῖτο νὰ ἔχῃ τοιοῦτους γελωτοποιούς, οὓς καὶ ἀδρῶς ἐπλήρυνε. Γνωστὸς εἶναι ὁ γελωτοποιὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μάξιμιλιανοῦ τοῦ Α', ὀνόματι Kunz von der Rosen, τὸν εὐφυνέστατον ταῦτον ἄνδρα πολλάκις συνεβουλεύετο ὁ μονάρχης εἰς τὰ σοβαρώτατα καὶ δυσκολώτατα τῆς πολιτικῆς ζητήματα, καὶ ἔλεγεν. «Ὁ, τι ἀξίζει ὁ ἐμὸς Kunz δὲν ἀξίζουσιν ὅλοι οἱ σύμβουλοι τοῦ στέμματος μου». Χλευαζόμενός ποτε ὁ Kunz παρὰ τινος κόμιστος, ἀπήντησεν. «Ἡξευρα, κύριε κόμι, ὅτι εἶμι μὲν ὁ γελωτοποιὸς τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ γελωτοποιὸς τοῦ τυχόντος ἀνοήτου ἀνθρώπου». Ἀλλοτε πάλιν χαρτοπαικτῶν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ κερδήσας, εἶπεν ὁ Kunz. «Ἐκέρδησα τρεῖς βασιλεῖς· ἰδοὺ οἱ δύο, καὶ ἔδειξε δύο ῥηγάδας· σὺ δὲ εἶσαι ὁ τρίτος, διότι γίνωσκες, Μεγαλειότατε, ὅτι οἱ ὑποτελεῖς σου ἠγεμόνες χάρτινον ῥῆγαν σὲ θεωροῦσιν. Ὁ Μάξιμιλιανὸς ἀντὶ νὰ πειραχθῇ ἡ ὑχρίστης καὶ ἀντήμειψε τὸν εἰλικρινῆ αὐλικόν του, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης προσεπάθησε ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ὑποτελεῖς του ἠγεμόνας ὅτι δὲν εἶναι ἀπλοῦς χάρτινος ῥήγας.

Τῷ 1757 ἀπέθανεν ὁ ἠγεμὼν μικροῦ τινος Γερμανικοῦ δουκάτου, ὅστις εἶχεν ἐν τῇ αὐλῇ του ἑπτὰ γελωτοποιούς, ὧν ὁ εἷς ἐλέγετο ὁ πρόεδρος. Τοῦτου ἐπαρουσίασέ ποτε πρὸς τινὰ ἠγεμόνα, ἐπισκεψάμενον αὐτόν, διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων· «Ἰδοὺ πικρουσιάζω ὑμῖν τὸ ὑπουργεῖόν μου· αὐτὸς εἶναι ὁ πρόεδρος». Ἡ τοῦς ὑπουργοὺς του ἐξετίμα ὀλίγον ὁ δοῦξ ἐκεῖνος, ἢ τοῦς γελωτοποιούς του ὑπελήπτετο πολὺ.

Ἀπὸ τῶν χρόνων Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' ἤρχισεν, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, νὰ ἐκλείπῃ κατ' ὀλίγον τὸ ἔθιμον τῶν γελωτοποιῶν, καὶ τὴν θέσιν αὐτῶν κατέλαβον πρόσωπα ἄλλα, ὑπὸ ἄλλον τίτλον διαριζόμενα.

Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἐξέλιπε καὶ ἡ εἰλικρινεὶς ἐκείνη τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων· διότι ἐν ᾧ οἱ γελωποιοὶ εἰλικρινῶς ἀγαπῶντες τοὺς κυρίους τῶν ἔλεγον αὐτοῖς ἀπροκαλύπτως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἀλήθειαν, καὶ πρὸς ἐλάμβανον οὕτω πολλάκις δυσάρεστα, οἱ αὐτοὺς διαδεχθέντες αὐλικοὶ, κόλῃες ποταποὶ καὶ ἀδιάφοροί, καὶ ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὸ ἀτομικὸν αὐτῶν συμφέρον, κατέστησαν οἱ κυρίως διάφθορεῖς τῶν ἠγεμόνων. Πρὸς φαντον παράδειγμα ἔστω ἡμῖν ἡ Γαλλία. Ἐάν ὁ πρῶην αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων Ναπολέων ὁ Γ', ἀντὶ νὰ περιστοιχίζηται ὑπὸ αὐλοκοράκιων καὶ κακῶν συμβούλων, οἵτινες τὸν ὠθησαν εἰς τὸν καταστρεπτικὸν πόρρον τὴν Γερμανίαν πάλιν, εἶχε παρ' αὐτῷ ἕνα ἢ δύο ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων τοῦ Μεσαιῶνος γελωτοποιῶν, τῶν λαλούντων τὴν γλῶσσαν τῆς ἀληθείας, δὲν ἔθελεν ἴσως

περιπλακῇ εἰς ἀγῶνα φοδερὸν, ἀγῶνα, ὅστις καὶ τὸν θρόνον τοῦ ἀνέτρεψε, καὶ τὴν Γαλλίαν τόσον πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἐβλάψε. Δύο γελωτοποιοὶ ἐκ τῶν τοῦ μεσαιῶνος θὰ ἐγίνοντο ἴσως αἱ σωτῆρες τῆς δυστυχοῦς Γαλλίας. Ἐκ ποίων ἀσημάντων περιστατικῶν ἐξαρτῶνται ἐνίοτε αἱ τύχαι ἐνὸς ἡγεμόνος καὶ ἐνὸς ἔθνους;

I. ΠΕΡΒΑΝΟΓΛΟΥΣ.

ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Μεταφέρομεν ἐκ τῆς Journal de la Société de Statistique de Paris τὰς κατωτέρω πληροφορίας περὶ τῆς οἰκονομικῆς κατστάσεως τοῦ βιλαετίου Ἰωαννίνων, ληφθείσας ἐκ τινος ἐκθέσεως τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Γάλλου ὑποπροξένου. Ὁ ἀκόλουθος πίναξ δείκνυσι τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων καὶ τὸ ποσὸν τῶν φόρων ἐκάστου τῶν τεσσάρων σαντζακίων (διαμερισμάτων) τοῦ βιλαετίου Ἰωαννίνων καὶ τοῦ σαντζακίου Λαρίσσης ἤτοι τῆς Θεσσαλίας ἐν ἔτει 1874.

Α' ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ἰωάννινα	Ἀργυροκάστρον	Βεράτιον	Πρέβεζα	Θεσσαλία	Τὸ ὅλον
212,927	193,417	144,653	71,815	227,019	849,831

Β' ΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΓΡΟΣΙΑ. — α' Ἄμειροι φόροι (βεργί).

2,221,479	992,776	850,583	836,739	3,815,097	8,716,674
-----------	---------	---------	---------	-----------	-----------

β' Στρατιωτικὸς φόρος (βεδαλάτι ἀσκαριέ).

2,274,213	981,678	426,245	717,054	1,943,769	6,342,959
-----------	---------	---------	---------	-----------	-----------

γ' Δεκάτη (ἀχσάρ).

4,940,212	3,474,388	3,863,796	2,931,464	16,681,604	31,891,464
-----------	-----------	-----------	-----------	------------	------------

δ' Πομπιακὸς φόρος (ἀγνὰμ).

2,298,493	1,683,005	1,551,097	1,633,020	8,935,458	16,101,073
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------

ε' Ἑρμεσοὶ φόροι (ξουζουμάτ).

1,019,026	760,940	820,467	600,845	1,525,235	4,726,513
-----------	---------	---------	---------	-----------	-----------

ς' Δημόσια κτίρια.

1,190,405	468,955	935,856	812,849	1,722,538	5,129,603
-----------	---------	---------	---------	-----------	-----------

3,943,828	8,361,742	8,448,044	7,530,971	34,623,701	72,908,286
-----------	-----------	-----------	-----------	------------	------------

Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ πίνακος τούτου ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν συντεταγμένων ὑπὸ τοῦ λογιστικοῦ γραφείου τοῦ βιλαετίου. Δὲν ὑπῆρξε δυνατόν νὰ συλλεχθῶσιν ἐν καιρῷ εὐθέτῳ αἱ ἀναγκαῖαι πληροφορίες πρὸς κατάρτισιν πίνακος ἀναλόγου διὰ τὸ ἔτος 1875· οὐχ ἤττον, δι' ὅλον τὸ βιλαέτιον καὶ χωρὶς νὰ ὀρισθῇ τὸ ἀναλογουὺν μέρος ἐκάστου τῶν σαντζακίων συνετάχθη ἡ ἐπομένη συγκριτικὴ κατάστασις :